

Locuint'a Redactorului:

si
Cancelari'a Redactiunii:
e in
Strat'a Morariloru Nr. 13.Arterile nefrancate nu se voru
primi decâtu numai de la corespun-
dintii regulari ai „Federatiunii“
Articlii tramisi si nepublicati se
voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va est' Marti-a, Joi-a, Sambet'a si Dominec'a, demaneti'a.

Pretulu de Prenumeratiune:

Pro trei lune . . . . . 4 fl. v. n.
Pro siesse lune . . . . . 7 fl. 50 c.
Pro anulu intregu . . . . . 15 fl.

Pentru Romania:

4 galb. pre anu. — 2 galb. pre 1/2
de anu. — si 1 galb. pre 1/4 de anu.

Pentru Insertiuni:

10 cr. de linia, si 30 cr. tupa la
brale pentru fiesce care publicati-
une separate. In Loculu descisu
20 cr. de linia

Unu exemplariu costa 10 cr.

Despre alegerea de metropolitu in Blasiu.

Am fostu cu reserva innaintea seversitiei acestui actu, d'in cauza, ca de o parte, u'am voitu a preocupati opiniunile si a face vr'o presiune morale, era de alta parte, pentru ca nu ne-am simtitu in dreptu de a da direptiune aceluor barbati culti, despre cari amu presupusu, ca fiindu d'insii petrunti de spiretulu tempului si totdeodeta insufletiti de simtiulu natiunali, intre circumstările presinte si dupa atâte lovituri grave, se voru sel folosil de acestu dreptu de mare insemnătate atâtu in privinti'a interesului natiunei, câtu si cu privire la binele si garanti'a autonomiei besericee gr. cat.

Amu presupusu, dicemu, ca pr. o. alegatori indiestrati cu armele moralului voru sel desvoltâ o solidaritate impunetoria in fati'a neamiciloru, cari nu inceta a ne innegri si a bucinâ in tote pârtile, ca suntemu unu poporu necultu si nematuru.

Actulu maretiu alu alegerei e indeplinitu. In câtu a multiamitu rezultatulu pre natiunea nostra, necagita si asuprita d'in tote laturile, na discutâmu, — nici nu voimu a atinge cord'a presiunei morale, despre care au facutu amintire altii, mai bine informati, — in privinti'a acést'a va judecâ, si va face detorinti'a sa istori'a nepartiala, care e ochiulu lumii.

Inse, dupa ce observâmu, ca diurnalele austro-magiare in genere aducu in strinsa legatura actulu alegerei cu pronunciamentulu; dupa ce observâmu o mistificatiune tendentiosa si reutatiosa, prin care se opintescu cu unu jubileu a reduce actulu alegerei la demonstratiune politica, si a-o folosil spre desavuarca pronunciamentulu, — ne luâmu si noi voi'a a face unele reflexiuni, cu cari ne tienemu detori.

Ca sê nu amintimu de altele, éca ce dice diurnalulu guvernialu „Pesti Napl6“, in nr. 159—5499, despre alegerea d'in Blasiu:

„A venit'u pre tapetu ide'a curiosa, ca si Lucianu Bonaparte, (cardinalu) sê fia desemnatu; inse era banuiera, ca acést'a idea sustienuta numai de junime, va fi respinsa de câtra alegatorii indreptatiti. De si clerulu, la aparintia, parti-niâ mai alesu pe canoniculu Cipariu si pre Ioanu Antoneli, éra la cetirea numelui Eppulu Vancia, junimea daco-romana si a aretatu parerea de réu si nu voiâ sê scia nimica nici despre Negritiu, carele nu a subscrisu pronunciamentulu, — totu-si rezultatulu a doveditu contrariulu, pentru ca precum N. asemene si mai alesu Eppulu V., carele nu suflase in cornulu fabricatoriloru de pronunciamentu, au capetatu voturile cele mai multe. V. fatia cu politici de in Blasiu e o persona ingrata. Resultatu la alegerei sê servesca spre invetiatura si spre dovada, ca majoritatea (glota) romaniloru nu stâ nici intr'o relatiune cu acei-a, cari se folosescu de cuvinte mari; alegerea e unu semnu invederatu alu spiritelor liniscite si pacinice a le romaniloru,“ s. a.

Spre a reduce cuvintele citate, si stracurate prin tote organele austro-magiare, la nivelulu dreptatei, nu va fi de prisosu a face intrebarea: Ce este pronunciamentulu?

La acést'a intrebare fiecare romanu adeverat va responde in intielesulu urmatoriu:

Pronunciamentulu este unu actu politicu, sco-
la lumina in congresulu natiunei romane, tienutu

la 1848, 15 maiu, pe campulu libertatei la Blasiu, in care congresu a luat'u parte natiunea intrega d'in Transilvani'a prin 40,000 de representati ai sêi.

Pronunciamentulu contine pretensiunea séu mai bine dîrendu revindicarea drepturilor rapite a le romaniloru. Pârtile esentiale a le pronunciamentulu sunt: egala indreptatire, recunoscerea natiunei romane de natiune indiestrata cu tote drepturile politico-natiunale; sustienerea autonomiei si independintia tierci.

Romanii, pre cum la 1848 s'au aretatu gat'a de a-si versa sangele si de a-si gertli averea lor materiala pentru sustienerea pronunciamentulu, asiâ si de la epoc'a acést'a trista pana in diu'a de asta-di, nu au incetatu a se luptâ necontentitu si cu cea mai mare energia, pentru deplin'a revindicare a drepturilor desvoltate ei detaiate in pronunciamentu.

Luptele sante si sacrificiele romaniloru au fostu in câtu va incoronate si multiamite prin legile sanctionate, publicate si aduse in pracsu in an. 1863/4, si anume prin art. I natiunea romana e recunoscuta de natiune, cu tote drepturile politico-natiunale.

Vediendu inse romanii pe la 1866, legile aceste anenintiate, nu au intârdiatu numai de câtu a ascerne la locurile mai inalte, pretensiunea lor pentru sustienerea legiloru de la 1863/4.

Pre cum scimu mandatarii natiunii, preveduti cu 37 plenipotentie, subsemnate de 1493 de onoratori si demutari, si-au implinitu misiunea lor la 30 diecemvre 1866.

Dar' fiindu ca acestu pasu dreptu si legalu alu romaniloru, au remasu, dorere, fâra de nici unu resultatu, — ce a fostu mai naturalu, de câtu ca romanii constrinsi sê facea unu apelu la simtiulu de dreptu alu Europei civilizate si constitutiunale — ce s'a si esecutatu prin renoirca generale a pronunciamentulu d'in 15 maiu a. c.

Noi nu recunoscemu alti fabricatori ai pronunciamentulu, de câtu pe natiunea intrega, aceea-si natiune, care l'a fabricatu in 1848, 15 maiu pe campulu libertatii, si de atunci pana in diu'a de adi l'a sustienutu cu demnitate in deplina vigore, si lu-va sustienê pana candu natiunea acést'a va esiste pe fati'a pamentulu.

Pronunciamentulu e vocea, e credeulu poporului romanu, care nu se pote si nu se va potè amutî, neci prin sofisme — mistificatiuni — neci prin tunuri ghintuite — si mai putienu prin alegerea de metropolitu d'in Blasiu.

De si noi romanii, mai alesu avendu in vedere simtiementele si faptele nobile a le repausatulu pre bunulu metropolitu S. S., suntemu dedati a respeptâ in capulu beserice totu-de-odata si pre unu conducatoriu alu natiunei, nu concedemu, ca sê deduca nimene, ca de cum-va s'ar' ivi — ce inse nu presupunemu — ca functiunea acést'a inalta sê vina in colisiune cu interesele sublime a le natiunei, natiunea romana dora ar' cadê in desperatiune; nu concedemu acést'a deductiune d'in cauza, ca vietia si sortea natiuniloru nu depinde de la bun'a séu reu'a vointia a particulariloru, — caus'a nostra justa este asemene unui edificiu incungiu ratu de milioane de bravi, si radiematu de sute de mii de stalpi puternici, si retragerea unui-a séu altui-a nu pondereza mai multu, de câtu o picatura in Oceanu.

Iagu.

Poporulu romanu in federatiune.

IV.

Trecemu acum la vietia constitutiunala a Romaniloru d'in Transilvani'a si aici sê vorbimu despre federatiunea romana-magiara.

Romanii ardeleni inca d'intru inceputu formau o universitate politica cu dreptulu, cu legile, cu datinele sale domestice religioase si politice, inchiau tratate cu natiune libera cuate natiuni, si-aperau existintia sa cu armele, si pre teritoriulu séu propriu aveau conventiunile sale natiunale. La Ascileu, Romanii Transilvaniei dau mana cu Ungurii, inchiaudu cu d'insii legatura de amicitia, si primindu-i serbatoresce in sinulu tierci, le impartu pamenturi, le dau drepturi egali cu d'insii, si asiê i domicilieza si i scotu d'in ticalosia unui poporu vagabundu si barbaru.

Pactulu de la Ascileu, atâtu de insemnatu in dreptulu publicu alu Romaniloru ardeleni, nu era alta decâtu unu tratatu de fundarea unui statulu, basatu pre drepturi si libertati egali, elu era o federatiune a Romaniloru cu Magiarii, santia prin legaminte si vointia natiunale. Intocma cum primira Romanii lui Romulu pre Sabini in midiloculu luptei in Rom'a si se federara cu d'insii, totu asemenea si Romanii Transilvaniei, fiindu lupt'a inca nedecisa, primescu pre Unguri in tiera ca federati aequo jure.

De unde poporulu romanu ardeleanu de jure nu a statu nece-o-data in alta relatiune câtra statulu ungurescu, de câtu intr'o federatiune basata pre principiu suveranitatii natiunale, si ei si-aperara independintia tierci si pusetiunea loru chiar' si atunci, candu toti voveticii Austriei se aliaa in contra loru.

Cu tempu inse, coruptiunea, nedreptatirile si asupririle magiariloru si a altoru popore proletarie, cari venisera in Transilvani'a, sugruma drepturile de mosceni a le Romaniloru si scotu la lumina infintia-rea unoru prerogative, ce nice decum nu poteau fi basate pre vechiele institutiuni a le poporului romanu. Suveranitatea lui istorica se ingusta si vertutea libertatiloru sale politice se totu jiguesce pre di ce merge, si asiê statulu Ungariei, celu radiecatu pre base federative, trece intr'unu statulu feudalulu absolutisticu. Romanii reclama serbatoresce prin toti seculii libertatea si independintia loru, asigurate prin pactulu federatiunei. In daru! tote gravaminele se respundu cu legarea de glia, si la spatele poporului se pune Uniunea celoru trei natiuni, cerberulu intunecului si alu sclaviei. Romanulu remane eschisu de la folosele tierci si de la oficie, scosu afara de scutintia legi si toleratu numai pre pamentulu séu propriu si in baserica. — Éta aici tota federatiunea romana-magiara, inchiaa la Ascileu.

Éra de lipsa sê amintimu aceste batjocure a supra poporului romanu, ca-ci ele erau trecutulu federatiunei acestoru doue ginti, ale carui urme vedemu, ca se stracura d'in parinti in generatiuni, cu dreptulu istoricu alu unei corone, si cu ignorarea drepturiloru vechieloru institutiuni a le acestui principatu romanu.

Cu anulu 1849 se inchiaia epoc'a statului magiaru, si cu a. 1867 se radica de nou, inse nu se regenereza intru nemicu; cu tota mani'a sa seculara si cu tota ur'a natiunala lu-vedemu adi totu cu acele-asi principie pusu in vietia fatia cu atâte-a voci natiunale, ce striga „Reforme! Trecutul nu ne trebuesce!“

Cu continuirea de dreptu a Ungariei se continua calcarea tratatelor natiunale, inchiate atâtu cu Ungari'a câtu si cu cas'a Habsburgica.

Nemicu nu se regenereza in noulu statulu magiaru, nemicu nu se infintia, ce ar' potè consolidâ federatiunea acestoru doue popore.

Si daca este, ca sê amintimu ce-va d'in tener'a vietia a acestui statulu, de la nou'a sanctiune pragmatica incoce, atunci vedemu nerespectarea suveranitatii natiunale, violârile drepturiloru si libertatiloru garantate prin adunarea natiunale d'in 48, prin legile d'in 1863/4, si pre urm'a loru vedemu ivindu-se pre tota diu'a persecutiuni si terorismu, ca fructe ce produce statulu magiaru cu inceputulu séu de la Ascileu, si restabilirea sa d'in 1867. Lipsesce numai, ca guvernulu sê mai intrebuintieze gilotine, furce si bastile, si atunci ne temem, dicemu, ne tememu, sê nu reintorca éra timpurile, candu tieranulu, lasandu-si pamenturile sale nelucrate, alergâ in sinulu muntiloru, unde copacii pareau a-i siopti:

Lasa boii, fratore,
Sâ te dá la venatore,

Că nu-e tempu de plugaria
Ci e tempu de vitegia. *)

O regenerare a poporeloru de sub cas'a habsburgica pre base federative reclama cu vehementia scoterea d'in activitate a totororului acelor prerogative a le coronei Ungariei, cari si-le atribuisa in decursulu secelorulu spre spesele autonomiei Transilvaniei si a teritoriului romanu. Nece o sistema nu va corespunde mai bine institutiunilor acestoru tiere, nece un'a nu va potè asigurà libertatea natiuniloru de sub sceptululu habsburgicu decâtu o constitutiune scosa d'in consensulu federativu. Precum strabunii nostri venisera odinora in contactu cu magiarii singuru pre basea unei conventiuni federative, asiè si acum numai prin o federatiune basata pre recunoscerea drepturiloru loru voru potè sè intre éra-si in aliantia cu magiarii. Acésta federatiune, dupa natur'a conceptului de federatiune trebe sè recunosca Romaniloru libertăti natiunali si teritoriu natiunалу. Ori-ce alte mistificatiuni si terorisări nu voru împacà pe romani:

Pasindu acum in midiloculu poporului, aflămu inca in elu viua vechi'a conscientia de domnu si mosceanu a'u acestui pamentu, d'in care Aprobatele si compilatele lu-desereditara. Éca cuvintele d'intr'o doina haiducesca :

Murgule coma rotata,
Mai scote-me in dealu odata,
Sè-mi facu ochisorii rota,
Sè me uitu la lumea tota,
Venire-ar' tempulu, sè via,
Ca Romanulu ér' sè-invie,
Si de hoti sè mantuesca
Tier'a lui Ardelenesca!
Ast'a nu-e tier'a de cani
Ci e tier'a de Romani,
Nu-e pamentu de Ungureni,
Ci-e de neiosi pamenteni.**)

„Ast'a nu-e tier'a de cani, ci-e tier'a de Romani!“ — dîce poporulu cu atât'a dorere si indignatiune, in câtu pare, câ vedemu in aceste sîre depinsa tota mani'a secliloru trecuti; elu cunosce bine reulu casinatu, candu, pre langa drepturile de cetatianu (civis), pre langa libertătile si immunitătile publice, i-se rapî si pamentulu sèu, si d'in vechiu mosnenu remane unu vagabundu fără tier'a, d'intr' unu federatu aequo jure, remane unu federatu sine jure.

Amu avè singuru sè plangemu si sè compatimim nesce tempuri atâtu de triste pentru drepturile gintiloru, candu tirani'a si rapirea erà virtutile statului magiaru, si candu legile magiare facia cu romanii dictau: „Antăiu restignesce-lu, si-apoi lu judeca;“ — dara candu vedemu pre magiari si astadi nesuindu-se a desbracă pre alte popore, si in specie pre romani, de drepturile loru eterne, nu potemu sè nu-i mustrămulu cu ace'a asprime, carea o pretinde sentiementulu nostru de dreptate si loialitate.

Hori'a, vediendu pâna la ce gradu de miseria ajunse poporulu romanu, si câ d'in drepturile sale asigurate in federatiunea de la Ascileu n'a remasu romanului nemicu propriu, de câtu unu sufletu nobilu, ce nu i-lu potura luà atât'e secle de oprimere, propune Unguriloru pace sub conditiunea, ca nobilimea sè renuncie la posesiunile sale, si acele sè le impartia intre tierani.***)

*) Alesandri, Poesie pop., p. 45.

**) Idem, p. 311.

***) A. P. Ilarianu, *Tesauru de Monumente Ist.*, T. III., p. 318.

FOISIORA.

Discursulu lui S. Barnuti d'in 14/2 maiu 1848, de relatiunile Romaniloru cu Ungurii, si de libertatea natiunala. *)

Deci, daca unetatea statului neci atâtu nu cere, ca sè fia acel'a-si dreptu in totu tienutulu statului, cu atâtu mai putienu cere, ca sè fia numai o limba acolo, unde suntu mai multe. Unde e locuitu statulu numai de o natiune, ar' fi nu numai asuprire pe tota natiunea, ci si absurditate mare a adoptà o limba morta sèu straina pentru legi si guvernare, cum erà pana acumu limba latina: asemene asuprire si absurditate face natiunea, care cerca a-si impune limba pe cerbiçia altoru natiuni intr'unu statu ca Ungari'a, care nu sta numai d'in unguri, ci d'in milioane de schiai, romani si germani. In specie legelatiunea statului poliglotu tocm'a nu cere unetate de limba: d'in contra, chiar' si despotulu celu mai tiranosu in-cora e constrins a-si publicà mandatele in limbele toturor, ca sè le pota urmà: cu câtu mai vertosus trebe sè recunosca libertatea limbeloru unu statu liberu, de la care se cere mai multu si in cautarea acésta, de câtu de la unu despotu; acésta pune legi singuru dupa placerea lui, voi'a lui este lege pentru toti; éra in statu liberu nu pote fi lege aceea ce voesce numai unu omu sèu o natiune, ci trebe sè fia lege aceea ce voesce si ce doresece totu poporulu, tote

*) A se vedè nr. tr.

Ce voià acestu Grachu romanu alu seclului alu XVIII d. Chr. cu nouele lui legi agrarie? Elu nu voià alt'a de câtu sè scotia statulu d'in elementulu inequitătiloru, in cari cadiuse. Au potea elu sè propuna aceste conditiuni ca lege, de nu cum-va traia in elu memori'a pactului vechiu cu magiarii, a unei federatiuni aequo jure, de nu avea elu conscientia, câ pamentulu Transilvaniei este alu tieraniloru romani?

Revolutiunea horiana nu este de câtu unu tempu, in care poporulu reclama mai cu vechementia reinnoirea federatiunei violate. Tote conditiunile de pace ale lui Horia nu adeverescu alt'a de câtu câ poporulu romanu numai prin o federatiune, in care sè se asigureze Romaniloru libertătile si teritoriulu loru natiunale, mai voià sè se impreune cu statulu magiaru.

„Domnule! Tote plangerile nostre a fostu indesierit: totu-de-un'a amu fostu respinsi; in fine ne mai potendu portà sclavia, furamu siliti a face acestu pasu . . . . . In casulu celu mai reu, bucuros schimbămu cu mortea o vietia nefericita ca acésta; astu-feliu celu pucinu copiii nostri se voru peface d'in sclavi, apesati cu rusine, in supusi multumiti si voru intrà éra-si in drepturile omenimei . . . . Éta aceste-asunt copie adeverate de porunci imperatesci, cari au fostu date pentru binele supusiloru de aici, si cari noue nece-odata nu ni s'au facutu cunoscute;*) suntu cuvintele tieranului Horia câtra colonelulu Schulz, cu care incepuse a tratà de pace.

In tocm'a ca Tudoru Vladimirescu erà si Hori'a de principiulu, câ cu adeversarii nostri singuru numai cu arm'a in mana mai pote face pace; elu radicà de a supr'a flamurei sale o cruce triplicata, strigandu omeniloru sèi: „Pentru patria si credinti'a!“

(Va urmà.)

Marele principatu alu Transilvaniei.

VI.

Funciunarii.

Acésta cestiune inca este un'a d'in cele mai incurcate in Transilvani'a, éra mai alesu de la anulu 1867 incoce a inceputu a se inveninà si gangrenà. Tocmai pentru aceea inse trebe sè o cercetămulu ce va si mai de aproape atâtu d'in punctu de vedere generalu, câtu si d'in celu specialu Transilvanu; éra pentru ca cuvintele nostre intr'o materia asià de delicata sè nu pota fi restalmacite asià usioru de câtra adversarii nostri politici, premitemu indata la inceputu doue observatiuni subiective. Scriitoriulu acestoru fragmente a statu in servitiulu patriei sale ca funciunariu, in tota viet'a sea, cinci lune de dîle in anulu, candu tier'a erà bantuita de revolutiune, terorismu si anarchia, inse si atunci a servitu gratisu. Mai departe elu a nutritu si va mai nutriti pana la finea vietiei sale dorinti'a ferbiute, ca tier'a, ca Statulu si poporatiunea sea sè ajunga la acea stare fericita, in carea nimene sè nu simtia necesitatea de a servi Statului, pentru ca sè pota traî d'intr'o dî intr'alt'a cu ajutoriulu apuntaminteloru (lefeloru) si alu pensiuniloru, ci fia-care sè si-aiba alte si alte venituri, spre a se sustienè pre sine si famili'a sea; cu alte cuvinte, ca funciunea, ca serviciulu, atâtu la Statu câtu si la municipiu, sè fia mai multu unu act de patriotismu si de onore, de câtu o cautare de lege si pensiuni (vedeti Angli'a, Elveti'a, Statele-unite.)

*) Idem, p. 315.

natiunile; potè-va inse natiunea sè si descopere voi'a si dorintiele, fiindu oprita sè nu vorbesca in limba sa, fiindu incuiata gur'a reprezentantiloru sèi cu lacatulu altei limbe? Fiacare natiune are interesele sale, a supr'a acestor'a trebe sè se sfatuesca in adunàrile comunetătii, in adunàri mai mari natiunali si in adunarea comune a mai multoru natiuni; inse ce discussiune pote sè se faca, unde nu e libertate de vorbitu in limba, care o scie natiunea; pote-se combinà cu scopulu legelatiunei liberali ast'a condamnare la tacere a unei natiuni întregi? Neci nepracticaveritatea aceea n'are locu, la cari provoca unii dîcundu, câ nu e cu potintia sè se vorbesca in mai multe limbe intr'o adunare. De ce sè nu se pota face in Ardealu si Ungari'a ace'a, ce se pote aiurea? in adunàrile Elvetiei se vorbesce in trei limbe: francesce, italianesce si nemtiesce; in a le Belgiului ierta legea, sè vorbesca in limba belgica si francesca; in Sardini'a italianesce si francesca. Si éta câ ungurii neci-su mai liberi, neci mai fericiti de câtu aceste popore luminati, ba suntu forte departe de ele cu tote cele.

Daca si-ar' propune cine-va, de sè faca o carte de legi precisa si frumosa ca Corpulu Jurelui Romanu: atunci potemu dîce cu Savigny, câ neci germanii n'au limba pentru acestu scopu maretiu, cu atâtu mai putienu ungurii; inse candu vine vorb'a, câ si acele natiuni au lipsa de guvernare in ore-care forma, care n'au limba culta ca latin'a, atunci nu e mai mare absurditate pe lume, de câtu apologi'a despotismului limbisticu, câ limba cutarei natiunei n'ar' fi matura pentru legi si pentru guvernarea poporului; daca ar' trebui sè accepte cine-va cu punerea legiloru si cu guvernarea pana ce se va cultivà deplinu ore-care limba, atunci pote totu stà ca

Dupa aceste-a sè trecemu la cestiunea nostra. Sè presupunemu pre câte-va minute, câ vr'unei fractiuni parlamentarie sèu vr'unui ministeriu d'in Romania'a, i-aru plesni prin capu, ca sè ésa in fati'a camerei cu urmatoriulu proiectu de lege:

Considerandu, cumu câ Regulamentulu organicu a fostu elaboratu suptu imediat'a intriure a unei poteri straine si a fostu octroatu tierci:

Considerandu, câ principele Alesandru si principele Barbu, principele Mihailu si principele Grigorie au fostu octroati si impusi tierci a manifestare a calcare a drepturiloru ei si cu total'a delaturare a alegerei fundate in vechiele tractate a le acelei;

Considerandu câ, nefiindu acei domni legitimi, funciunarii denumiti prin ei inca au fostu ilegali!

Camer'a decreteza, câ ori-câti funciunarii denumiti de câtra acei domni se mai afla in activitate, sè fia destituti, si ori-câti d'in cei carii, au implinitu anii de serviciu prevediuti in regulamentul de pensiuni, sè fia lipsiti de pensiune; éra daca totu-si unii voru mai fi suferiti in functiuni si altii in pensiuni, acésta tolerare a loru sè fia considerata numai ca d'in grati'a si misericordi'a celoru, carii se afla asta-dî la potere.

Asià este, câ in modulu acest'a toti funciunarii considerati ca tradatori de patria si inca tradatori cu atât'a mai periculosi, cu câtu ei voru fi funciunatu cu devotamentu mai mare câtra domnitorii d'in sistem'a vechia. Ei bine, éca tocm'a asià suntu tractati funciunarii d'in Transilvani'a si Ungari'a mai alesu de la septembrie 1865. Binevoiesca ori-cine a citi de eca, operatulu comisiunei finantiare unguresci la capitululu pensiuniloru, pentru ca sè se convenga despre adeverule cuvintelor nostre. Si sè vedeti, câ pe membrii acelei comisiuni unguresci, in Ungari'a nimene nu-i va dechiarà de otariti pentru vr'unu institutu filantropicu, precumu este si alu Bucuresciloru la Marcuti'a. Éca la ce rezultate duce vendet'a politica, sèu daca mai voiti, politic'a resbunarei. Resbunatoriulu in furi'a sa, este surdu la vocea dreptului, a prudintiei politice, a intereselor tierci si a umanitatii. Cum câ in februaru si martiu 1848 au prorup-tu revolutiunile cele mari, cumu câ in aprilu si iuniu, imperatulu Ferdinandu, sanctionà legile revolutiunarie numai amenintiatu fiindu cu destronare la momentu; cumu câ in septembrie comitele Lamberg, in calitatea sa de comisariu regescu plenipotentu fu masacratu pe podulu Pestei cu scirea si cu voi'a majoritateri dietale; cumu câ in 14 aprilu 1848 parlamentulu adunatu la Debretienu, proscrisse pe întreaga famili'a Habsburg si prochiama republic'a pana candu le-ar' veni unu altu rege strainu; cumu câ 160 magnati magiari (intre cari si 6 ardeleni), au petitiunatu la imperatulu Nicolae pentru ajutoriu in contra partitei Kosuthiane; cumu câ in augustu Ungari'a fu tranșita la pamentu, si tavalita in sangele celoru impuscati si spendiurati: la tote aceste cine porta vin'a? Mai incape indoiela? Dupa logiç'a unguresca vin'a la tote evenimentele d'in 1848 si 1849 o porta in prim'a linia funciunarii, teneri, betrani, straini sèu pamenteni, câti au fostu denumiti de câtra potestatea absoluta si semiconstitutiunala de la 1850, succesive pana la 1865, éra intre toti aceia cei mai vinovati sunt — firesce totu dupa logiç'a unguresca — funtiunarii de natiunalitate romana. De act ve poteti lucide la respunsulu ministrului Horváth, pe care lu-dete la interpelatiunea deputatulu Elia Macelariu, dicendu câ, si câti funciunarii romani se mai afla in activitate, suntu tolerati a

nebululu pe tiermure, acceptandu pana va decurge riulu, ca sè treca, câ riulu si cultur'a limbei voru curge in eternu, si neci odata nu se voru finl. Daca nu suntu chiamati inca neci germanii la carte de legi, cu atâtu mai putienu suntu mai chiamati ungurii decâtu romanii; sè ne uitămu la limba legiloru d'in Aprobatele si d'in Compilatele unguriloru; ce va sè dîca „sectáján levő, oláh Natio, patialtatnak, recepta religio; exequaltassék, articulusinkat, in toto et per omnia cassáljuk, anni hiláljuk, tolláljuk, ha impingálnának convincáltassanak toties quoties exaqualják ez articulásis poenat, a causánsoknak emergálando poenákbol rata portiojok a Decretum tartásaszerint, etc., causákba procedálni, contribuálni a civili fundusokról etc. inca si: az oláh Vladica, oláh popák, czinterokjeket, beszerikájokat, articulos a lipitorokrol“ s. a., ce cultura de limba va aflà cine-va in acestu galimatias, de care suntu pline Aprobatele si Compitatele, ori unde le deschidi? se potu ungurii glorià cu acestu amestecu de la turulu Vavilonului, ca cu o Minerva nascuta de-adreptulu d'in capulu lui Joe, ca sè caute cu despretiu la limbele altoru natiuni mai culte de câtu a loru? ce sè faca dara germanii, romanii, schiai, ne avendu neci unii limba matura pentru legi? acceptà-voru latin'a cea morta au alt'a limba straina? acésta inse n'ar' fi inaintare, ci regresu si asuprire; mintea cea sanetosă le indamna pre tote, ca sè se apuce de jureprudintia ver-care cu limba sa; natiunile sè se sufere un'a pe alt'a pentru binele comune alu totororulu, ca sè se guverne ver-care

tri patriei lor numai d'in gratia ministrului, ar-
 mato cu Indemnity cine scie pana candu. Asià dar'
 eim'a functiuniloru romani, pentru cã au servitu
 patriei cu credintia si dreptate, pe temeulu juramen-
 tului depusu in manele monarchului loru legitimu,
 mare principe alu Transilvaniei, este mai mare si
 cãtu crim'a boiariloru protipendati, cari au chia-
 ratu armatele rusesci in tiera. Grafulu Emericu
 Mikó, de exemplu, inca a subscrisu petitiunea d'in
 1848 cãtra imperatul Nicolae, cu tote acestea Esce-
 rentia sa in anulu 1861 a statutu guvernatoru alu
 Transilvaniei, era de la februaru 1867, este mini-
 stru cu portofoliu. D'in contra consiliarii de cur-
 a Dimitrie Moldovanu si Iacobu Bologa, ambii
 umbati integri, luminati, activi in functiunile
 lor, in cãtu ar' face onore ori carui Statu d'in Eu-
 rop'a, suntu destituiti si pensiunati dupa servitiu
 seu de 18 ani cu $\frac{1}{3}$ d'in salariulu avutu. Sã lasãmu
 e exemplule, pentru cã amu fi siliti a scrie o lista
 mã lungã. Sã nu memorãmu nici adevèrulu recu-
 nocutu si sustienutu de Europ'a luminata si de toti
 legiti sãi, cumu cã ori candu unu Statu primesce
 pe individi in servitiulu sãu, acest'a se intempra de
 regula sub ore-si cari conditiuni, la a caroru obser-
 vare exacta se obliga si Statulu ca si individulu. In
 monarchia austriaca ierarchia functiuniloru Sta-
 tulu a fostu ca si in cele-lalte Statu monarchice
 din Europ'a regulata, sistemizata dupa legi precise si
 dupa conditiuni respiccate curatu, in cãtu fia care scie,
 ce are sã implinesca. Intre conditiunile esentiale a fos-
 tu si aplicarea functiuniloru pe vietia cu prospectu
 de avantiamentu, si de pensiune, care era-si era re-
 gulata precisu. In tocmai cu acelea-si conditiuni
 au fostu aplicati si individi de natiunalitate ro-
 mana in functiuni publice, era promisiunea
 seu mai bine garantiã data lor de cãtra Statu,
 factu ca cei mai multi d'in ei sã dea la o parte ori-ce
 alte midiloce de vietuire, devotandu-si tote poterile
 lor numai servitiulu publicu, carele in Austria era
 forte greu.

Amplioatiu de natiunalitate romana au trebuitu
 sã desvolte o activitate si unu devotamentu cu atãtu
 mai mare, cu cãtu ei ca Romani erãu controlati mai
 aspru, si cu cãtu inãsa-si natiunea nostra cerea de la
 ei, ca sã se porte astu-feliu, in cãtu sã-i face si ei ono-
 re in totu tempulu si in totu loculu. Intru adevèru,
 cã functiunarii romani cu exceptiune numai de prã
 puteni, au si corespunsu acceptãrilor nostre, ceea
 ce probeza si frumosele atestãte, pe cari le-au cascã-
 gtu de la severii guvernatori si presiedinti austriaci.
 Iase vai, tocmai acele atestãte, atragu asta-di a supr'a
 loru pedepsele cele aspre.

Am priceputu forte bine, cã in urm'a unei revol-
 utiuni, seu a unei schimbãri radicale de sistema sã
 se duca ministrii, guvernatorii si prefectii sistemii
 vechi, indata ce acei-a nu se declara pe facia si fãra
 nici unu cugetu rezervatu in favorea sistemii noue si
 nu jura, cã o voru sustienã d'in tote poterile lor. In
 asemenea casu, crutiãrea ar' fi o mare imprudentia,
 seu chiaru sinucidere. Ce are inse a face justitiã unei
 tieri cu schimbãrile sistemelor? Ce trebuinta este,
 ca sã arunci pe strada pana si pe cancelisti si pe co-
 pistii d'in biurou, pana si pe logofetii si notarii sãte-
 loru, sub pretextu, cã ei inca au servitu sub sistem'a
 de mai nainte? Si cumu de omenii sistemii noue nu
 vedu, in furiã patimei lor, cã celu mai periculosu
 proletariatu d'in lume este acela, care se formeza si
 imultiesce d'in amplioatiu aplicati pe vietia si siste-
 mizati, cari apoi inse destituiti fãra nici o vina a

loru? Foiele d'in Transilvania si Pest'a ne impartasie-
 escu o multime de casuri, unde notarii d'in comune
 romanesce, trecuti prin scolele gimnasiali, uneori si
 juristi absoluti, se arunca afara si se punu in loculu
 loru magiari seu evrei magiarisati, era acest'a se
 intempra cu scopulu invederatu, pentru ca limb'a ro-
 manesca sã fia esilata cu totulu d'in afacerile comu-
 neloru romanesce. Si asiã magiarisarea totala sã se
 si incepa intru intielesulu legi celei draconice d'in
 1843.

Brutalitatea la care suntu espusi amplioatiu
 de natiunalitate romana este simtita de cãtra
 natiune cu atãtu mai amaru, cu cãtu loculu
 loru este ocupatu asta-di de cãtra o multime
 de magiari lipsiti de ori ce cunoscintie juridice, pre
 cumu si de ori ce praesa si rutina si chiaru de o
 educatiune mai umana, si cu cãtu asta-di poporulu
 nostru e in lipsa de judecatori drepti, de administra-
 tori intiepti si de operatori caldurosi cu atãtu se
 vede abandonatu cu totulu, si datu in prada unoru
 omeni si rapaci, si resbunatori. Daca cum-va aceste
 expresiuni ale nostre vi se paru prã aspre si insuflate
 de patima, noi ve rugãmu ca sã bine-voiti a cautã
 constatarea loru chiaru in foiele d'in Pest'a, pre cumu
 „Lloyd“, „Hon“ si alte si le veti aflã constatate in
 exemple nenumerate, era atunci ve veti convinge si
 dvoastra si publiculu europeanu, cumu cã libertatea
 cea buciunata in urechile Europei prin cãtu-va vra-
 jitori politici d'in Ungaria este numai o fictiune mi-
 serabile, si cã asta-di ca si in trecutu li se pote apli-
 cã cu totu dreptulu sentintia istorica: „Natio impa-
 tiens jugi, libertatis incapax“, adica, natiune ce nu
 suferu jugu si nici de libertate nu este capace.

Pana la 1848 sub tirania legiloru vechi, despre
 cari vorbiserãmu la Nr. II, in totu cuprinsulu Tran-
 silvaniei abiã se aflau doue-deci de amplioati recu-
 nocuti ca Romani, cari nu si-renegãsera pe mam'a
 loru. (Renegati erãu mai multi). De la 1849 incoce
 austriacii, induplecati prin numeroase deputatiuni
 natiunale, cari bateau necontentu pe la usile mini-
 striloru d'in Viena; cautara mai antãiu pe toti tine-
 rii nostri, cãtu invetiasera drepturile, pe mai multi de
 la facultatea filosofica, pe unu numeru ore care de
 oficeri d'in regimentele granitiarie (desfiintate la
 1851) si aplicandu-i in functiuni, i detera pe manile
 cãtoru-va presiedinti germani pe cãtu de severi, pe
 atãtu de versati in conducerea afaceriloru publice.
 Sub acei presiedinti se formã unu micu corpu, cumu
 amu dãce o pepiniera de functiunari Romani, alu ca-
 roru numeru pana la 1861, in care anu eslra austriaci
 d'in tiera, se suia la 170. Intr'aceea tinerimea Ro-
 manesca alergã cu totu inad'insulu la academiã de
 drepturi d'in Sibiu, spre a face cursulu de trei pana
 la patru ani, apoi se aplicau in functiuni publice.
 Asiã in anulu 1865, pe candu fuserãmu trantiti de
 parete, numerulu amplioatiloru de natiunalitate
 romanesca se apropiã la trei sute, era intre acesti-
 cãtu-va erã consiliari in guberniulu terei, cãtu-va
 membrii ai curtei de apelu si ai curtei de casatiune,
 unii la Curtea d'in Viena si vr'o cinci prefecti. Sã ne
 feresca Ddieu ca sã aperãmu vre odata in vietia nostr'a
 absolutismulu; cu tote aceste-a lasãmu la intiept'a
 apreciare a cetitorulu, pentru ca punendu-se pentru
 unu momentu in starea Romaniloru d'in Transilva-
 nia, numai cu datele susu citate d'inaintea s'a, sã afle
 deferintia intre sistema vechia transilvaniana boie-
 resca si barbara, intre cea strictu austriaca si intre
 cea de asta-di, totu brutala ca si cea vechia, apoi sã
 condamne, daca va potã pe Romanii transilvani, pen-

tru cã stau mortfisiu pe langa autonomiã terei lor,
 pe langa legile d'in 1863 si pe langa necontentia pre-
 tensiune de administratiune natiunale. Δ

Varietãti.

* * (Descoperire de pietre antice.) D. Ioanu Cetatianu,
 directorulu Gimnasiulu d'in Galati, comunicã Anunciatoriulu
 d'in Galati urmatoriile relatii importante: „Suntu cãtu-va
 d'ile, de candu vaporulu francescu de resbelu „Magacien“ au
 adusu aici mai multe pietre cu inscriptiuni latine gasite, dupa
 cum sespune, la satulu Iglitiã intre Macinu si Charsov'a —
 Este cunoscutu, cã acum siese ani totu la numitulu satu au
 fostu descoperite inca sietepie pietre cu inscriptiuni latine de
 cãtra unu francescu (D. More,) d'in a cãroru inscriptiune s'au
 constatatu, cã vechiã cetate Troesmis ar' fi fostu asiediata pe
 ruinele de la satulu Iglitiã si cã se bucura de dreptulu de
 Municipiu. O impregiurare se pare cu deosebire curiosa, cã
 d'intre sietepie pietre gasite acum siese ani, cinci suntu redi-
 cate de cãtra senatululu de Troesmis (ordo Troesmensium;)
 era d'intre pietrele actuale (cari se potu vedã) neci unu
 aminteesce de acestu Municipiu. — Se nasce dara intrebarea,
 daca in adevèru aceste pietre suntu d'in acel'a-si locu, d'in
 care s'au scosu si cele de mai nainte, seu pote suntu aduse d'in
 alta parte, si prin urmare ar' face o descoperire noua de vre-o
 cetate, a carei memoria, sã fia remãsu acoperita de velulu an-
 ticitatului, seu celu putienu sã nu ise-scie cu siguritate loculu un-
 unde a existatu. — Ceea ce se gasesce si in inscriptiunea
 pietreloru de fatia si in a celoru de acum siese ani, e amintirea
 legiunei a V. Macodone, despre care inse se scie, cã mai tar-
 diu au statiunatu in cetãtile d'in stang'a Dunarei. — Inscripti-
 unile pietreloru actuale devinu cu multu mai interesante
 aretandu cã in acelu locu au statiunatu si legiunea a XII.
 Fulminatix. La tota intemprarea, inscriptiunile latine
 d'in partile aceste pre nici o natiune o intereseza atãtu ca pre
 natiunea romana, d'aceea ar' fi forte de doritu, ca autoritãtile
 locale si cu deosebire D. prefectu alu districtulu sã intrevina
 pro langa D. Comandantu alu vaporulu ca sã permita a se
 scoate o copia cãtu mai exacta de pe tote inscriptiunile, spre a
 se trimite sectiunei istorice a societãtii academice d'in Bucu-
 resci. — Nu incãpe indoieia, cã D. Comandante va acordã
 acestã permisune, mai alesu cã inscriptiunile antice sunt de
 domeniulu publicu, si insu-si literatii Franciei vor' tramite
 copie si altoru State.

* * (Macelariu e suspinsu d'in oficiu.) Foiele magiare
 d'in Pest'a si „Neue fr. Pr.“ d'in Viena comunica scirea, cã
 Macelariu e suspinsu d'in postululu de consiliariu la guvernulu
 Transilvaniei, pentru cã a deputatu transilvanu in diet'a
 Ungariei a cutezatu a atacã constitutiunea magiara. — De si
 nu ne indoimu de bunavointia fratiloru magiari, a delaturã
 pre romani si d'in putienele oficie, ce le mai ocupa, totu-si
 acceptãmu constatarea autentica a acestei faime, si atunci ne
 vomu dã parerea in obiectulu presinte. De asta data voimu
 numai a liniaci sufletulu iritatu a lui „Hazánk“, care crede,
 cã romanii voru face d'in Macelariu martiru natiunalu. Nu te
 teme, dragutia! Tota fapt'a rea si-are respalatã sa; suspinde-
 rea lui Macelariu d'in oficiu va sã fia remuneratiunea magia-
 ra, pentru cã a intratu in o dieta strana. Asiã lucrati voi toc-
 mai pre man'a nostra! — In legatura cu acest'a scire se scrie,
 cã secretariulu guvernialu Samuilu Porutiu a capetatu tit-
 lulu si votulu de consiliariu la guvernulu d'in Clusiu.

* * (Minunata trebu sã fia constitutiunea Austriei!) Antãia
 siedintia a dietei d'in Moravia nu s'a potutu tienã pentru cã
 deputatii nu s'au presintatu in numerulu recerutu, ca diet'a
 sã pota aduce concluse. In a dou'a siedintia a fostu 51 depu-
 tati de fatia, asiã dara tocmai atãti-a, cãtu erãu de lipsa, pen-
 tru ca sã pota decide. D'intre acesti-a nimerui-a nu i-erã ier-
 tãtu, sã se indeparteze d'in sala cãci altcum diet'a aru fi tre-
 buit sã pauseze. Daca se incercã cãtu unu deputatu, sã se re-

pe sine inãsa-si, si atunci si-va aflã ver-care cuvinte
 pentru dorintie, si politicii inca voru avã limba culta de ajun-
 tu pentru carte de legi. Inse despotismulu nu-si impune lim-
 ba sa, pentru cã dora n'ar' fi culte celelalte limbe pentru sco-
 pula publicu, cãci de aci ar' urmã, ca sã face chiar' d'in con-
 tra, adeca ca sã le dea ocaziune de a se cultivã; ci elu vre, ca
 natiunile sã-si uite cu incetulu si de numele libertãtii, cã apoi
 la urma sã se stingã d'intr'insele si sentimentulu de liberta-
 te; pentru acest'a opresce natiunea despotica pe celelalte, ca
 sã nu-si redice scole natiunale, d'icundu cã, sciintiele inalte nu
 se potu propune de cãtu in limb'a ei, cãci a nu vre, ca sã se
 lumineze si altele, ci vre sã romana orbe si surde la tote me-
 surile egoismulu ei; pentru aceea opresce adunãrile, si le lo-
 ga de limb'a sa, ca alte natiuni sã nu se pota consultã despre
 cele ce le-ar' fi de folos; pentru aceea pune legile numai in
 limb'a sa, ca celelalte natiuni sã nu le intielega, si sã fia con-
 strinse totu-de-un'a a intrebã pe straini, ce voru; pentru
 aceea pune deregatori straini, ca sã nu se pota intielege cu ei
 alte natiuni, ci sã fia constrinse a alergã intr'alu diecelea satu,
 pana voru dã de cine-va, care sã le intielega vorbele, si sã le
 traduca chartiele: nu-i ajunge, cã da dare, si i face leafa de-
 regatoriulu pentru cã sã respunda si elu deplinu numelui si
 datoriei sale, ci afara de acest'a trebu sã cumpere si tradu-
 cerea chartieloru, care ar' fi obligatu sã le face deregatoriulu
 inãsa-si in limb'a acelu, pe care-lu atingu; intr'adeveru atare
 guvernulu cu mesurele aceste nu doroesce nimicu mai putienu,
 de cãtu a usiurã pe poporu: elu si-cerca comoditatea sa, nu
 binele poporulu, si aceea o jimbrãca in vestmentulu binelui
 publicu, care nu i se siede, d'icundu, cã inlesnirea guvernareii

cere unetate de limba, necutezandu a stã inainte cu comodi-
 tatea asupritoriulu.

Au nu s'ar' cuveni mai bine scopulu societãtii,
 pacei si fericirei natiuniloru colocutorie, ca unde
 voru, fi numai unguri, acolo si deregatorii sã fia nu-
 mai unguri; unde voru fi numai romani, acolo si deregatorii
 inca sã fia numai romani; unde voru fi mestecati, acolo dere-
 gatorii inca sã fia mestecati, pentru ca sã respundia lipselor
 poporulu, fiindu cã, dupa mintea sanetosa, deregatorii suntu
 pentru poporu, nu poporulu pentru deregatori. Ce va dãce po-
 porulu, daca lu-va intrebã cine-va, care dreptate i este mai
 eftina: ceea ce se face in ascunsu cu scrisore de sute de cole,
 care nu le vedu nici-odata partile litigatorie, si se tragena dieci
 si sute de ani: seu care se finesce multu in doue trei d'ile, vor-
 bindu partile in limbele lor in vederea si audiulu toturoru;
 si care guvernare i este mai usiora: cu deregatori si cu limba
 straina, seu cu limb'a sa si deregatori alesi de poporu d'in si-
 nulu sãu? De ce sã nu pota fi mai multe limbi in administra-
 tiune de aci inainte, candu scimu, cã pana acum au fostu in
 usu mai multe limbi la dicasteriele acestei tieri, si nefericirea
 terei, n'a venitu de la multimea limbelor, ci de la multimea
 privilegiiloru. Era ce se tiene de limb'a romana, acest'a e
 limba oficioasa de cente de ani la tote scaunele de judecata a
 le protopopiloru si la consistoriele romaniloru d'in Ardealu,
 (a cã dauge Baritiu: „si limb'a politica in Prin-
 cipãtele romanesce“); pentru ce sã nu fia dar' matura pen-
 tru legi si guvernare, candu suntu tipariti intr'ins'a codici de
 legi si multime de alte carti?

Tacemu alte argumente mai multu curioase de cãtu serio-

se a le unguriloru, pre cum suntu de exemplu: cã unetatea
 limbei o ar' cere si unetatea coronei unguresce, si dator'iã de
 a se conservã pe sine, si altele asemenea, le tacemu, de ore-ce
 coron'a cea adevãrata a terei, ce se dãce acum Ungariã, nu
 suntu cercurile de metalu cele de la pap'a Silvestru, care inca
 se vedu a fi date d'impreuna cu simbolulu: Regnum unius
 lingvæ imbecille est, asiã dar' nu spre stingerea altoru natiu-
 ni; ci natiunile, care loquescu pe pamentulu Daciei si alu Pa-
 noniei: acestea suntu coron'a cea adevãrata a terei, si a le
 acestei corone suntu drepturile acele mari, de care nime-
 rui nu i este értatu a se atinge. Cu dator'iã unguriloru de
 a se conservã pe sine, ca sã nu pera pentru putienetatea
 lor, nu este legatu dreptulu de ai inghitã pe romani si pe
 schiai: cine porta culp'a, daca a ajunsu nae'a unguresca in-
 tre Scilla si Caribde, ce ursita rea i impinge, ca sã redice asu-
 pr'a-si tote venturile, candu ar' trebui sã le aline; sã mania
 pre toti Dieii, candu ar' trebui sã-i imblandiesca: ce
 politica e despre partea lor, de se punu cu atãte poteri in
 contr'a natiuniloru, cu cari ar' trebui sã lege cele mai tari le-
 gaminte, ca sã-si apere existintia comune de dusimani co-
 muni?

D'in tote aceste urmeza, cã unetatea limbei in statulu
 poliglottu nu o cere neci unetatea statulu, neci unetatea lege-
 latiunei, nece inlesnirea, eftinatatea si rapediunea guvernareii,
 nece starea culturai altoru limbe; ci o cere pre cum amu d'is-
 su, numai comoditatea despotismulu si cugetulu lui celu ne-
 legiuitu de a rapã libertatea natiuniloru, ca sã domnesca pre-
 ste ele.

(Va urmã.)

creeze in restauratiunea dietei, lu-apucau câte doui trei de vestminte si lu-trageau inapoi. — Sermana constitutiune, ni-me nu te vrea!

*(Valsulu lui Faust executat in pantecele unui crocodilu). Unu negutiatoriu d'in Rotterdam, cu numele Van Flys, caletorindu intr'o nae aproape de insul'a Iava, deveni victima crocodililor, cari se afla in numeru mare pre acelu locu. — Casulu acestu-a produse consternatiune. — S'au vediatu tote cele intemperate, inse ajutorulu era cu nepotintia. Victim'a nu putea fi acuma mantuita, deci se decise s'e fia celu putienu res-bunata. In urmareea acestei resolutiuni unu crocodilu fu omoritu cu doue-diece-si-doue de puscature. Cei cari acursera la animalulu doboritu, fure martori ai unei scene d'intre cele mai curiose; sunete misteriose esiau d'in cadavru, tote urechile ascultau cu una uimire nespusa valsulu d'in Oper'a Faust'u, care resuna in intestinale monstrului espiratu. Marinarii, pentru a-si esplicã misteriuulu, despicara animalulu cu cutitele. — Autopsi'a curiosa fu, cã pantecele crocodilulu contineã o scatula musicale de Genev'a, carea a remasu acolo d'in pachetele negutiatoriuulu Van Flys, si, fãra indoela, a fostu pusa in miscare prin atare plumbu de pusca.

*(Dr. Tincu, prof. Dier si gimnastulu de statu d'in Sibitiu). Deputatulu Transilvaniei in diet'a Ungariei, Dr. Tincu, se pote mandri cu aptivitatea sa dietala; interpelatiunea sa a avutu rezultatulu celu mai eclatantu: Dier va fi strapusu d'in Sibitiu, directorulu Kratky, si prof. Schmidt sunt pusi in disponibilitate. Gimnastulu se va organiza de nou (vai, de acest'a organizare!); ca directoru e denumitu Veress, profesoru la gimnastulu d'in Bud'a, si in loculu limbei germane s'a introdusu cea magiara. Ce vrei mai multu, Dr. Tincu? Inca nu te-ai saturatu de Pest'a?

*(Ministrulu de interne utu Transilvaniei) a tramisu circulariu la guvernatori provinciali, in caus'a organizatiunii politice; — totu in circulariele aceste d'ice ministrulu, cã acei functionari cari sunt nepasatori fatia cu partidele contrarie guvernulu s'e se scota d'in posturi. (La noi se continua de multu acest'a procedere.)

*(Dalmati'a) a devenitu mârulu lui Eris; pre cum Austri'a, asemene si magiarii staruescu cu mani cu petiore a-si aretã dreptulu cãtra ea, — nice unulu nice altulu nu aru scãpã d'in mani de voia buna portulu Fiume, Cattoro s. a.

*(Diurnalele magiare) sunt pline de misiuni felurite ale functionarilor tramisi in tiere straine — a studiã cultur'a tutunulu — procedur'a procesuale, comunicatiunea, comerciu-lu, a invetiã cultulu, institutulu temnitiloru, casele nebuniloru s. a. pentru cari se primbla domni consiliari in straintate, apoi cine ar' mai potẽ d'ice cã nu avemu bani ca plev'a?

*(Congresulu natiunalu besericescu gr or.) e conchia-matu la Sibitiu pre 16/20 septemvre a. c.

*(Caletori'a maiestatiloru sale) Abiẽ respirã faim'a, cã maiestãtãle sale voru intreprinde una caletoria prin Galiti'a, candu ẽta, cã se vorbesce de alta caletoria a maiestatiloru sale prin Dalmati'a. No, cu caletorie de aceste, dnloru ministri, nu veti desdaunã poporele pentru drepturile, ce le usurpati in totu momentulu.

*(Magiarisare.) Cotimu in mai multe diurnale, cã in gimnastulu de statu d'in Brasiovu s'a introdusu limb'a magiara ca limb'a instructiunii. — In gimnastulu romanu d'in Blasiu voru s'e reveda cãrtile de invetiamentu si s'e le prelucre

in sensu constitutiunalu magiaru. — In gimnastulu romanu d'in Beinsiu s'au eliminatu doui teneri, pentru cã vreau s'e serbeze maialulu numai sub flamur'a romana. — Asiẽ respec-teza domni magiari libertatea natiunalã; dar acestu-a e numai inceputulu: mane voru introduce limb'a magiara si in scolele populare, si poimane bietii preuti romani voru trebui s'e duca matriculele ẽra si in limb'a constitutiunalã magiara, apoi nu va trece multu tempu si in beserica vomu audi: megint, megint, cu pace domnulu s'e ne rogãmu."

*(Magiarisare sub auspiciu cavaleresoi romane.) „Foi'a invetiatoriloru poporulu", a carei traducere romana se edã in Pest'a sub auspiciu cavalieriulu Puscariu, consiliariu ministerialu constitutiunalu magiaru si alesulu Fagarasiulu la diet'a d'in Pest'a, se ocupa cu tem'a, care aru fi modulu celu mai corespunditoriu, de a propune limb'a magiara in scolele populare. Acu-si va incepe unu cursu de limb'a magiara pentru invetiatorii romani. Acestu-a e folosulu, ce lu-are popo-rulu romanu de la oficiantii si deputatii s'ei, cã si-dau concursulu loru spre a-i rapi limb'a.

*(Romanisare.) Una foia jidovesca-magiara se plange amaru asupr'a progresulu, ce lu-face romanisarea in tienu-tulu Hatiegulu. Se afirma, cã comune intregi si-aru fi perdu-tu natiunalitatea magiara si s'au romanisatu. — Dãmu cu socotela, cã progresulu romanisarei in acelu tienu-tu, dupa pretensiunea amintitei foie curatu magiaru, se dateza de la alegerea dlui Petcu, ca deputatu la diet'a d'in Pest'a.

*(Arhivulu pentru filologia si istoria) in Nr. XVII. cuprinde: 1) Sistem'a ortografica. 2) Diplome militare roma-ne. 3) Diplom'a lui Traianu, I, d'in 113. Maiu, anulu Romei 859, dupa Chr. 106. 4) Diplom'a lui Traianu, II, d'in 17 Februaru, anulu Romei 863, dupa Chr. 110. 5) Privilegiulu d'in 1247. 6) Fragmente inedite de a le lui P. Maioru (Con-tinuare.) 7) Fasti-i romani (Continuare.) 8) Notitie diverse.

*(Persecutiuni.) Diurnalulu „Hazánk" ne spune, cã citatiunile privitorie la pronunciamentu d'in Blasiu, curgu neincetatu. Mai de eurenđu fura citati: Ioane Balinta, V. Cri-sianu, V. Ratiu, Petru Salomonu, Alesandru Neagoe si Geor-giu Popu. Professorele Farago a fostu citatu a dou'a ora. S'au mai luat sub investigatiune A. Micu, Arone Boeru si Nico-lau Salomonu.

*(Furtu) Beserica gr. orientala d'in Alb'a-Regala au spart'o in d'ilele trecute hotii, si au golit'o de tote pre-tiositãtãle. Intre altele au dusu 8 fesnice de argintu, 4 cruci de argintu si 3 de auru, unu potiru auritu, 1 lantiu de auru si mai multe bucati de ornamente totu de auru cu cari erã decoratu chipulu Maicei Vergure, precum si copecele si cape-tele de argintu de pe evangelia.

*(Magiarii si consululu austriacu in Romani'a libera.) Se vorbesce, cã regimulu austriacu aru avẽ de cugetu a strapune pre consululu s'eu generalu d'in Bucuresci ca mi-nistru residinte in Aten'a, inse n'au potutu-o face pana acum, fiindu cã magiarii si-au pusu carulu in petre, s'e inlocuesca pre baronulu Eder prin unu magiaru, ẽr' guvernulu Romaniei nu vre s'e scia nimicu de atare soi'u de omeni. Avantiamentulu baronulu Eder a trebuitu dara s'e sisteze d'in caus'a rechiãmiloru magiare. — Suntemu pre convinși, cã ministerulu actualu alu Romaniei, care a avutu ocațiuni numeroase a cunoșce amicitia magiariloru, va scã servã dem-nitatea unei tiere libere si neDEPENDINTI, si nu va concede

nici una data, ca in Bucuresci s'e resieda reprezentantele unu guvernulu, care are de scopu sterpirea poporulu romanu. — S'e scia magiarii, cã ceea ce se pote in Serbi'a, nu se pote a in Romani'a!

Sciri electrice.

Francfort, 30 aug. Courrier d'Oriental serie, cã Imperatulu Rusiei in 13 aug. reintorcandu-se incognito la Kissingen a avutu intelnire cu regele Prusiei — cu care a tractatu multu tempu. Intelnirea loru de la Schwabach, care nu a duratu de câtu 3/4 ora se vedã cã a fostu numai unu angagiamentu la acest'a dou'a intelnire. Se d'ice cã aliantia intre d'insii ar' fi facta complinita.

Leupolea, 28 augustu. In siedintia dietala de asta-di s'a cetitu propunerea lui Zybliekiewia despre esaminarea constitutiunii si a legiloru fundam-entale de statu. Smolka si-motiveza propunerea sa despre retragerea conclusulu, de a tramete delegati in senatulu imperialu.

Vien'a, 29 augustu. Conventiunea militaria intre Prusi'a si Sasonia se va modificã. Avantiamentulu oficeriloru sasoni nu va mai fi restrinsu numai la corpurile armatei sasonice. Principele de coronã d'ia Sasonia va comandã si unu corpu alu armatei confederatiunale.

Florentia, 29 augustu. Garibaldi a depusu mandatulu de deputatu. Ambasadorulu austriacu e chiamatu la Vien'a.

Bucuresci, 29 augustu. Ionu Bratianu e denumitu ministru de finantie, si ministrulu de justitia Arionu e denumitu ministru de interne.

Parisiu, 30 augustu. Marsialulu Niel a deschisu consiliulu generalu cu una cuventare reshoiosa, in care d'ice: Armat'a nostra e insufletita de celu mai bunu spiritulu, arsenalele nostre sunt implute, si fontanele nostre de ajutoriu mai cã sunt nesecabile; asemenandu Franci'a cu alte poteri potemu afirmã cu mandria justa, cã numai Franci'a pote dictã asta-di dupa placu reshoiu s'eu pace.

Hamburgu, 31 augustu. Principele Napoleonu a sositu aici incognito, a cercetat Alton'a si Lübeculu, si si-continua asta-di caletoria mai departa.

Florentia, 31 augustu. Unu decretu regescu amena siedintiele camerelor.

Londra, 31 augustu. „Times" combate pro-ceptulu confederatiunii vamale intre Belgiu, Olandia si Franci'a. Poterile, d'ice „Times", voru face opusatiune, pentru cã atare confederatiune aru amenintã neDEPENDINTIA Belgiului.

Proprietariu, redactoru respunditoriu si editoriu:
ALESANDRU ROMANU.

Comunicatiunea drumurilor de feru.

Vien'a-Pest'a-Segedinu-Temisior'a-Baziasiu.		
De la Vien'a	pleca la 7 ore 45 min. dem.	si la 8 ore — min. ser'a.
„ Posionu	„ 10 „ 24 „ „	„ 10 „ 51 „ „
„ Neuhäusel	„ 1 „ 23 „ diu'a,	„ 1 „ 54 „ nôptea
„ Pest'a	„ 5 „ 19 „ d. m.	„ 6 „ 31 „ deman.
„ Czegléd	„ 7 „ 54 „ „ „	„ 9 „ 14 „ „
„ Segedinu	„ 12 „ 12 „ nôptea,	„ 2 „ 55 „ dup. m.
„ Temisior'a	„ 3 „ 55 „ dem.	„ 7 „ 47 „ „
„ Jasenov'a	„ 8 „ 4 „ „ *)	
„ Beserica-Alba	„ 8 „ 40 „ „	
Sosescu in Baziasiu	la 9 „ 10 „ „	

*) De la Temisior'a la Baziasiu comunica numai odata.

Baziasiu-Temisior'a-Segedinu-Pest'a-Vien'a.		
De la Baziasiu	pleca la 5 ore 55 min. d. a.	
„ Beserica-Alba	„ 6 „ 27 „ „	
„ Jasenova	„ 7 „ 6 „ „	
„ Temisior'a	„ 10 „ 40 „ ser'a si la 7 ore 25 min. dem	
„ Segedinu	„ 2 „ 26 „ nôptea „ 12 „ 58 „ diu'a	
„ Czegléd	„ 6 „ 35 „ dem. „ 6 „ 21 „ d. a.	
„ Pest'a	„ 9 „ 55 „ „ „ 9 „ 30 „ ser'a	
„ Neuhäusel	„ 1 „ 52 „ diu'a „ 1 „ 8 „ nôpt.	
„ Posionu	„ 4 „ 48 „ d. a. „ 4 „ 12 „ dem.	
Sosescu in Vien'a	la 6 „ 36 „ „ „ 6 „ — „ „	

Jasenov'a-Oravit'a.		
De la Jasenov'a	pleca la 8 ore 30 minute demaneti'a.	
„ Jam	„ 9 „ 12 „ „	
„ Racasdia	„ 10 „ 12 „ „	
Sosescu in Oravitia	la 10 „ 57 „ „	

Oravit'a-Jasenov'a.		
De la Oravit'a	pleca la 4 ore — minute dupa mediadi.	
„ Racasdia	„ 4 „ 45 „ „	
„ Jam	„ 5 „ 38 „ „	
Sosescu in Jasenov'a	la 6 „ — „ „	

Vien'a-Oradea-Mare.		
De la Vien'a	pleca la 8 ore — minute sera.	
„ Pest'a	„ 6 „ 35 „ deman.	
„ Czegléd	„ 9 „ 27 „ „	
„ Püspök-Ladány*)	„ 1 „ 58 „ dup. med.	
Sosescu in Orade	la 4 „ 38 „ „	

*) Cale laterale duce la Dobritinu, unde sosescu la 3 ore dupa mediadi.

Oradea-Mare-Vien'a.		
De la Orade	pleca la 10 ore 6 minute demaneti'a	
Sosescu in Püspök-Ladány*)	„ 12 „ 48 „ diu'a	
„ Czegléd	„ 5 „ 41 „ ser'a	
„ Pest'a	„ 8 „ 37 „ „	
„ Vien'a	„ 6 „ — „ demaneti'a.	

*) Cale laterale vine de la Dobritinu.

Vien'a-Arau.		
De la Vien'a	pleca la 8 ore — minute ser'a.	
„ Pest'a	„ 6 „ 25 „ deman.	
„ Czegléd	„ 9 „ 47 „ „	
„ Szolnóc	„ 11 „ 2 „ „	
Sosescu in Aradu	la 5 „ — „ ser'a.	

Aradu-Vien'a.		
De la Aradu	pleca la 10 ore 15 minute demaneti'a	
„ Szolnóc	„ 4 „ 22 „ dupa mediadi.	
Sosescu in Czegléd	la 5 „ 33 „ „	
„ Pest'a	„ 8 „ 37 „ „	
„ Vien'a	„ 6 „ — „ demaneti'a	

Vien'a-Parisi.		
De la Vien'a	pleca 4 ore 30 minute ser'a.	
„ Salzburg	„ 1 „ — nôptea.	
„ Monacu	„ 5 „ 45 deman.	
„ Stuttgart	„ 11 „ 45 „ „	
„ Mühlacker	„ 12 „ 55 diu'a.	
„ Carlsruhe	„ 2 „ 10 dupa méd.	
„ Strassburg	„ 5 „ 25 „ „	
Sosescu in Paris	la 5 „ — demaneti'a.	

Parisi-Vien'a.		
De la Paris	pleca la 8 ore 35 minute ser'a.	
„ Stassburg	„ 8 „ 57 „ dem.	
„ Carlsruhe	„ 10 „ 40 „ „	
„ Mühlacker	„ 12 „ — „ diu'a.	
„ Stuttgart	„ 1 „ 20 „ dupa méd.	
„ Monacu	„ 8 „ 30 „ ser'a.	
„ Salzburg	„ 1 „ 30 „ nôptea.	
Sosescu in Vien'a	la 9 „ 30 „ deman.	

Comunicatiunea postelor.

De la Oradea-Mare la Clusiu, pleca in tote dilele la 6 ore 30 minute dupa mediadi, sosescu in Clusiu la 1 ora 30 minute dupa mediadi. Cale de 19 1/2 mile, tiene 18 1/2 ore 40 minute, costa 10 fl. 92 cr.
 „ Clusiu la Orade pleca in tote dilele la 12 ore diu'a, sosescu in Orade la 6 ore 40 minute demaneti'a.
 „ Aradu la Sibii (prin Dev'a) pleca in tote dilele la 7 ore sera, sosescu in Sibii la 2 ore 15 minute nôptea. Cale are 34 1/2 mile, tiene 31 ore 15 minute, costa 20 fl. 2 cr.
 „ Sibii la Aradu (prin Dev'a) pleca in tote dilele a 7 ore sera, sosescu in Aradu la 1 ora 45 min. noptea.
 „ Temisior'a la Sibii pleca in tote dilele la 6 ore deman. sosescu in Sibii la 1 ora 30 min. dupa mediadi. Cale de 36 1/2 mile, tiene 31 ore 40 min., costa 20 fl. 44 cr.
 „ Sibii la Temisior'a pleca in tote dilele la 12 ore diu'a, sosescu in Temisior'a la 7 ore 40 minute ser'a.
 „ Temisior'a la Orsiova pleca luni-a, marti-a, joi-a, si sambet'a la 6 ore demaneti'a, sosescu in Orsiova la 6 ore deman. Cale de 26 1/2 mile, tiene 24 ore, costa 14 fl. 98 cr.
 „ Orsiova la Temisior'a pleca dominic'a marti-a, mercuri-a si vineric-a la 6 ore ser'a, sosescu in Temisior'a la 6 ore ser'a in diu'a urmatoria.

De la Temisior'a la Aradu pleca in tote dilele la 6 ore dem. sosescu in A. la 11 ore 45 minute diu'a. Cale de 7 mile, tiene 5 ore 45 min., costa 3 fl. 8 cr.
 „ Aradu la Temisior'a pleca in tote dilele la 2 ore dupa mediadi, sosescu la 7 ore 45 minute ser'a.
 „ Sibii la Clusiu pleca in tote dilele la 3 ore d. m. sosescu la 9 ore 20 min. deman. Cale de 21 1/2 mile tiene 18 ore 20 min., costa 12 fl. 18 cr.
 „ Clusiu la Sibii pleca in tote dilele la 5 ore dupa méd. sosescu la 11 ore 50 min. diu'a.
 „ Sibii la Brasiovu pleca in tote dilele la 5 ore dupa méd. sosescu la 7 ore 25 min. deman. Cale de 18 1/2 mile, tiene 14 ore 25 min., costa 10 fl. 36 cr.
 „ Brasiovu la Sibii pleca in tote dilele la 7 ore ser'a, sosescu la 9 deman.
 „ Sibii la Muresiu-Osiorheiu pleca luni-a, marti-a, vineri-a, si sambet'a la 7 ore ser'a, sosescu la 1 ora 5 min. d. m. Cale de 19 1/2 mile, tiene 18 ore 5 min. costa 10 fl. 78 cr.
 „ Muresiu-Osiorheiu la Sibii pleca luni-a, marti-a, mercuri-a si sambet'a la 8 ore demin. sosescu la 2 ore 35 min. noptea.